

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

13. Iogus ethnicus ad Christum co[n]uersus cum suis discipulis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

conuentus peragebant. Postremo suam prolixè testatur beneuolentiam, & recedenti summam pecuniæ fundando Collegio non paruam promittit. Christianorum res per hanc seu pacem, siue inducias in tranquillo locatas gratulatus est Berzeo Indiarum prorex, egitque illi plurimas gratias, tum priuato suo, tum Christianorum omnium nomine. At Mauris indictum de Mahomete silentium, & ablatum fani sui ingressum indignè coquentibus, nouam diabolus instruxit phalaricam qua, nisi uenisset auxilio Deus, effractis foribus, suum denuo fanum Mauris paruisset. Conflabant phalaricam aureorum millia viginti, quæ læua in promptu sustinebat, dum Præfecto libellum supplicem dextra porrigeret. Præfecturam arcis gerebat Henricus Noronia qui Limæ successerat, nec potest referri absque uerecundia probrosi dedecoris, exitisse illic Christianos, qui exculpendæ inde pecuniæ famelica rabie, rationes diuinas postposuerint suis, suasque Mauris intercessionibus, uenales detulerint, & prætexebatur, ut sit; hæc auaritia, communis boni dolosa species, dicebaturque expedire partem populi tantam, tum quietam teneri, tum ea simul pecunia minui, confectaque propemodum res erat, cum prudenter nonnemo admonuit, audiendum super ea Berzeum, & de illius sententia concludendam; is si saltem minimè dissentiret, transactum iri pacatè negotium, alioqui periculum esse ne ob summam illius uenerationem motus cierent Christiani. Quare Noronia probè meditatus, & in restituendi fani æquitatem, multa pulchrè dicturus, Berzeum secum ad prandium rogat; illic Maurorum postulata, & conuiuarum de ijs in reipublicæ commoda, cum inciperet mentem exponere, elidi sibi prima in ore uerba obstupuit, & defectione animi, ac sensuum concidit uelut animam acturus, quod planè illico futurum uidebatur, nisi celeri, magnaque acuratione, ac medicamentis recuperasset tandem uitæ usum. Post quæ non fuit magnopere Berzeo in defensione tam bonæ causæ laborandum; Præfectus ipsemet, longè ab quærendo Maurorum in gratiam, eius suffragio lingua menteque iam alius, fanum si Patri probaretur, æquaturum se solo ultro affirmauit. Quos porro impij lucri odor foedus ad fauendum sacrilegò infidelium voto acuerat, eorum pars maxima, paucis diebus miserè periit; nec multo post alios sua quemque calamitas in diuersa disiectos, sic afflixit, ut nihil præterea de ijs unquam rescitum sit. Sic Deo ultore dum cupiditas impia condignis præmiis multatur, serui Dei existimatio in maiorem auctoritatem creuit.

13.
Iogus ethnici
cus ad Christi-
stam cōuersas
cum suis
discipulis.

In trahendis uero ad Christum ethnicis quanquam huic minori periculo, & labore, sed fructu non impari opera constitit. Erant hi quidem Ormuzij multo quam Mauri pauciores, ut tamen in urbe orientabilibus omnibus frequenti, ingentem populum conflabant. Vnius ille tantummodo, literis suis distinctè meminit qui aditum reclusit cæteris, & suo illos ad Christum exemplo pellexit; resque in hunc modum gesta. Distat Ormuzio collis nudus, & sterilis sesqui milliari, erat in eo Iogorum

gorum cœnobium, suntque hi, vt olim diximus, rigido victu, & aspero, publicum exosi, & solitarij, velut Anachoretæ Brachmanorum atque vt reliqui per omnem Indiam vulgo immania scelera & propudiosa, honesti furo, & austeri premant, sed Ormuziani, aut meliores omnibus aut minus mali; quippe magisterio eruditi, Cœnobiarchæ magni, & virtute præstantis, & quoad finit religio ethnica, omni ex parte absoluti. Erat ijs pro veste sacco vilis, & crassus; pro celsa specus; cinis pro capillitio, pro calceis nuditas; pro colore pallor & macies exsucca, & arida, ex ieiuniorum assiduitate; soli, rarique in oculis hominum, nisi cum interdum prodirent ad populum sermonem de morte facturi, vel ad urbium portas cornuum sonò, cœtera silentes, stipem rogaturi. Colebant seuerissimam castitatem; noctes ferè ducebant simulacris suis multo cantu laudandis, aut qui plus reliquis saperent, nescio quid de naturæ diuinæ excellentiâ contemplando. Quanto porro illorum suo in errore sanctitas auctior, tantò tenacior superstitionum ethnicarum. Vaccas pro diis adorare, abstinere cœde animalium quorumvis, ne qui vna homines necarentur, quos somniabant à morte migrare in bestias, hæc & his similia mordicus retinebant. De hac vitæ illorum, & placitorum ratione vt cognouit Berzeus, visere illos humaniter, de animi rebus cum ijs colloqui, pressim etiam disputare, ac vt ipse quoque cultu paupere, ac vili; victuque præparco & aspero, honorum, & corporis præclarus contemptor, & dormitor, spectabant hominem velut vnum è suis, nisi quod de Deo, & aternis agentem cum audirent, videbant se tanquam humi stratos haudquaquam ad illum pertingere, nec erat futurum valdè difficile primis congressibus, pronostudio audientes, victosque fortibus argumentis, Christo subiugare, si præire sibi nouum iter vidissent præceptorem, quem venerabantur parentis loco, nihil quicquam auluri eius iniussu suscipere. Degebat is in femota eremo prærupti montis Arabiæ, & maximè sterilis, in diuexando corpore, in silentio, & extra mundum totus, nisi cum de morte fermocinaretur, & Iogos circum vicinos lustraret quos peculiaris sanctimoniam opinio prædicabat: apud suos vero maior homine habebatur; apud alios fiebat tanti vt Rex Ormuzij honori duceret pedes illius ablueret, illamque velut sanctitate intinctam eluuiem nonnulli biberent. Ergo is de sua Arabiæ eremo in Ormuziense cœnobium redux, tam multa ex suis, de Berzeo tamquam mira audiuit, vt incredibili eius videndi, atque explorandi cupiditate exarserit: nec multum abierat temporis, cum datum est homini, Berzei notitia expleri, nam dum aliquandiu in cœnobia subsistit, adest illi Berzeus humanitatis officio Iogos reuisurus, perfuncti ambo perhonorifica vicissim, & beneuola salutatione, seorsum concedunt, de suo quisque instituto, & legis suæ arcanis acturi, vbi Iogos Berzeum miratus supra cœli tractus tam altè assurgere, deque Dei natura, & excellentia, de adorabili præsertim triados augustæ myrio (de quo nonnihil, haud scio vndenam hauserat) tam sublimi stylo

E differere

differere, dici non potest quanto sit gaudio delibutus, quantaque deinceps voluntate redeuntem semper exceperit, neque hi mutui affatus, suo grandi compendio carebant, nunquam ab eo recessit Berzeus nisi multo quam ante in Christi legem proniore: igitur quadam inter ipsos concertatione de castimoniam christianam ratione absolutissima, cogitationes etiam affectusque intimos coercente, tantum hausit animo voluptatis, ut peculiari sensu, erumpens diceret, tuae me o pater benevolentiae penitus mancipasti, nobisque cor vnum perpetuo erit, ex quibus pater urgere institit, decerneret tandem viam illam sectari, quam sua non modo censeret meliorem, verum, & solam, & necessariam ad salutem, quod nec Iogus facere abnuvit, nec tam illico admisit, sed mensum petiit ad deliberandum quem illi Pater ea lege licere censuit, ut memor vulnerum Christi patientis quinque sibi quotidie plagas flagello incuteret, ad exorandam a Deo lucem, & animos quibus agnitae veritati fortiter inhaereret, quanquam ad verum quod attinet, euidentius id nosse vix poterat, quam esset illi a Berzeo apertum, nec illi supererat scrupulus de quo secum ipse contenderet, vertebatur in eo difficultatis summa ut quod verum & optimum probarat constanter iniret, nam illa palam erroris tot annos per errorem laudati edenda professio; magisterium illud tamdiu tot populis pro caelesti oraculo auditum, repente mutandum noua peregrini homuli disciplina; viro tali, ac tantae apud homines lucis, Philosopho, Brachmano, Iogo, Sanctimoniam titulis venerabili etiam apud reges, & superis pari, necabant pedes tam tenacibus laqueis, & nodo usque adeo inextricabili, ut sui probe exitij conscius perire pergeret, nec expedire se ex eo, & excutere valeret; ac nisi perpes ardentique Berzei pro illo precatio, cuius tanti salus ad multorum salutem inerebat, eum a Deo impetrasset, suam fortassis perniciem, caecitatemque pertinax adamasset. Et ecce tibi nocte quadam, in cella sua quiddam de Dei excellentia contemplanti, secumque anxie iurganti de mutatione quam etsi cuperet, fingebat sibi iusto duriorem; ac prope inuiam, clara vox ad aures accidit, quid agis? quid cogitas? etiam haeres, nec tandem decernis? religionem quam doctus es sequere, nusquam nisi in Christiana salus, qua eadem hora explicatur coram, seu mentis seu corporis oculis tuenti supellectilis sacrae splendidissimus apparatus, qualis solet festis solemnioribus a pontificibus adhiberi. Spectaculi huius, & vocis nouitate, sat diu attonitus, nec enim hoc visum raptim euanuit, iam que nihil ambigens diuinitus haec geri, denique manus dedit, impatienter sustinens dum illucesceret, ad conueniendum optimum praecceptorem, flagitandumque ab eo baptismi Sacramentum. At enim ipso in aurora exortu Rex adest, qui ad eum visendum honoris causa Ormuzio venerat; vasrum teterrimi daemones stratagema, ut sui miserum apud Principes existimatio, illie retineret, vbi erat omnibus venerandus, sed iam alius a seipso, honorem respuit, qui deferri sibi nisi stulta superstitione, & abse admitti non poterat, fuga itaque tamdiu latuit, dum rex abscederet

deret, mox in urbem ad Berzeum accurrit, recensitaque multis cum lacrimis objecta sibi per noctem specie sacrum baptismum postulavit. Credi haud possit quātis letitijs christianos, tam inopina gratia beavit, quanto gestierit gaudio quārci præerat Manuel Lima dux summè pius; nec enim stetit vnus lucro tā illustri de vno victoria, Iogos omnes eius discipulos secū traxit, ac velut eadē cum illo voce visoque admoniti Christo nomina dēdere. Lustratus est diuino fonte, singulari cū pōpa, cui Rex ipse Ormuziensis interfuit, & quidquid erat in vrbe ciuium maximè honestorum, & nobilium Mauris interim dirum frementibus, velut ad tacitam exprobrationem cognatæ sibi obstinationis. Pauli nomen ex baptismo tulit, conuenienter planè, cœpit enim extemplo Christi nomen, & legem luculenta prædicatione celebrare. Parabaturque in eo non solum Ormuzio, sed Perfidi, atque Arabia vir Apostolicos animos ingentes spirans, nisi magnitudinis Christianæ in Lusitania, & Romæ spectandæ, cupiditas quædam illum abstulisset, quam in Neophyto, fidei adhuc parum coalitæ improbabat Berzeus, sed probabilis vt esset euicit Lima, in Europam vela propediem facturus, volensque, vt aiebat, Regem Dominum suum, supremum Pontificem, partemque non paruam Christianitatis recreare aspectu ethnicæ sanctitatis in Christianam feliciter, & mirabiliter commutatæ. Secum ergo Vlyssiponem vectum, postea Conimbricam misit, inde Romam profectus in eo itinere obiit. Scribunt alij ex Europa redisse Ormuzium, & Antonio Eredia auxiliariam operam in conuersione infidelium valdè vtiliter nauasse; id vnde acceperint ignoro, eius certè nec Eredia meminit, suis licet de rebus illinc ad Ignatium perscribat, nec post Erediam aliquot è nostris eodem munere perfuncti. Sacra intinctus aspergine, suam olim eremum, habitatoribus ad fidem translatis iam vacuam, ijs vltro volentibus Berzeo donauit in sedem Collegij à Societate illic statuendi. Locum statim Berzeus ab omni profanatione expiauit. Præcelsam Crucem illuc tulit populo religiose comitante, productisque domo ad ludibrium dæmonis, & comminutis simulacris, eam situ maxime conspicuo erexit. Dicauit Regina Deiparæ sacram Aedem, Collegium tum quidem Boni I E S V vocauit, quod mutato postmodum nomine S. Pauli est appellatione nuncupatum. Quadraginta illi habitatores designarat tum ex nostris, tum ex indigenis adolescentibus quorum illic vt passim per Indias meditabatur seminariū vbi probitatem Christianam cum literis discerent, affuebatque vltro temporarii subsidij vber comineatus, vt enim auditum est Societatem Ormuzij Collegium moliri, certatim alius quingentos, mille alius ducatos aureos, etiam nonnemo quicquid in bonis habebat profusè suggerere, quæ liberalitas Berzei meritis cuius suspiciebant sanctitatem attribuenda est. Tantum potest vnus perspecta & eximia virtus, ad persuadendam eius sodalium probitatem, & deuinciendam illis ciuium æstimationem, & amorem. Horum tamen quæ offerebantur Manuël Lima nihil ratum censuit, vtque affectu in Berzeum, &

huius gratia in Societatem cedebat nemini, sic suæ in eam largitatis habere socium non tulit, sed Collegium cum Seminario, suo unius ære fundari voluit. Deerat solum conficiendo negotio nostrorum qui regerant assensus, & postulatus est ex Antonio Gomes (de quo alias dictum) Goani Collegij Rectore, qui Xaverio in Iaponia absente, omnem sibi in nostros per Indiam auctoritatem arrogarat, responditque id nec ab Episcopo, nec à se probari; non posse de operariis tam paucis partem illam rescindi quæ Ormuzensi Collegio sufficeret; venturas ex Lusitania post Paulum suppetias; vbi foret ex iis in Collegia Indiæ prouisum, tum de Ormuzio se cogitaturum: ita è spe futuri suspensum negotium, quod quo euaserit, post erit explicandum.

14.
Christiano-
rum Ormu-
ziz status de-
scribitur.

Nunc ab Iudæis, Mauris, & ethnicis de quibus hæctenus, vocat nos viri tanti labor in excolendis Christianis fructu inexplicabili collocatus. De illorum quidem profligatissima viuendi ratione etsi perstrinximus aliquid, in ea nationum communi sentina describenda quibus habitabatur Ormuzium, sed ex viri Dei epistola quadam habetur distinctius, quàm deplorando illic statu Christiana res esset. [Illic, ait, complures inueni, usurpatores alieni; multos exacuente ingenia frustrationibus dolosis, ad opprimendam plebem, & pecunia emungendam. Inueterata odia, & prope continuas ad ferrum prouocationes; linguas omnis generis in Deum maledicas, & in eiuando illius nomine assiduas, offensionum publicarum solutam licentiam, inter milites præsertim, in quibus multum operosæ molestiæ exhausti, quod multo tempore à me instaurata, momento subruerent, cultris, vulneribus, cadibus insanendo in illos etiam qui pacem adamabant; cùmque initio ab illis peterem vt Christi amore, & imitatione, acceptas iniurias condonarent; ineptis responsionibus petitionem rejectabant, Christum Deum fuisse, se homines esse, non posse patienter, & clausis oculis offensas præterire; quantum sui honoris decore asserendo tangeretur Deus, tantum quoque se sui violatione tangi, quæ præfractè aded vomebant vt malle se dicerent vltos inferis addici, quàm cælo inultos asseri; gentem planè barbaram credidisses in Dei aspersionem, & probrum sanctorum editam, nec leges, nec regem, nec duces pensi quicquam habentem. Alij tresue alere concubinas, Mauras, Ethnicas, Hebræas, & circumducere palam sine fronte quocumque pergerent. Ad hæc latrones, & sicarij cruorem & homicidia pretio licitari, quos pelli ex insula cum Præfectum rogarem, multitudine absteritis refugit id aggredi.] Hæc ille de facinorosis moribus Christianorum Ormuzensium, qui confusa sectarum variarum prauitate, ac scelere permixti, è singularum vitijs coaluisse videbantur, & perfidiam cum auaritia ex Iudæis, ex Mauris fœdas libidines; cœcitatem ignorantia, deique contemptum ex ethnicis decerpisse. Quare ad primos tot malorum aspectus quasi syderatus, longe se imparem reputauit ad eruncandam sylvam infaustarum, stir-

pium,